

ȘCOALA NAȚIONALĂ DE STUDII POLITICE ȘI ADMINISTRATIVE
FACULTATEA DE ȘTIINȚE POLITICE
ȘCOALA DOCTORALĂ
DOMENIUL SOCIOLOGIE

**TRANZIȚIA IEȘIRII DIN ÎNGRIJIRE A TINERILOR CARE SUNT SAU AU FOST
ÎN GRIJA STATULUI ÎN ULTIMII 10 ANI (2010 - 2020)**

**REZUMAT
TEZĂ DE DOCTORAT**

Coordonator științific:

Prof. univ. dr. ALFRED BULAI

Doctorand:

VIȘINEL COSTEL BALAN

BUCUREȘTI

2024

CUPRINSUL REZUMATULUI TEZEI DE DOCTORAT

Cuprinsul tezei de doctorat.....	4
Cuvinte cheie.....	7
Introducere	7
Prezentarea sumară a capitolelor.....	10
Concluzii și recomandări.....	24
Bibliografie selectivă.....	31

Cuprins:

Abrevieri.....	6
Introducere	7
Motivația în alegerea temei	11
Capitolul I.....	13
1.1. Context istoric	13
1.2. Evoluția sistemului de protecție a copilului în România.....	18
1.2.1. Ardeal, Moldova și Țara Românească	19
1.2.2. România Mare	24
1.2.3. Perioada comunistă	27
1.2.4. Protecția copilului în România anilor ‘90	31
1.2.5. Deceniul reformelor în România, între 2000 până în 2010.....	34
Capitolul 2 - Factori importanți în dezvoltarea copilului.....	39
2.1. Dezvoltarea copilului – aspecte societale și de educație.....	39
2.2. Rolul familiei în dezvoltarea copilului.....	45
2.3. Problema abandonului.....	50
2.3.1. Teoria atașamentului	52
2.3.2. Teoria rolurilor sociale	55
2.3.3. Teoria rezilienței	57
Capitolul 3 - Aspecte privind ieșirea din îngrijire.....	61
3.1. Studii și strategii anterioare cu privire la ieșirea din îngrijire	61
3.2. Modificări suferite de Legea Copilului în perioada 2010 - 2020	64
3.3. Standardele de calitate aferente serviciilor de protecție socială.....	70
3.4. O analiză a abuzului asupra copiilor în centre de plasament și rezidențiale	74
3.5. Protejarea drepturilor copilului prin intermediul Avocatului Copilului.....	77
3.6. Perspectiva internațională după încetarea măsurii protecției speciale	78
Capitolul 4 - Metodologia	84
4.1. Pretestarea	86
4.2. Eșantionarea	87

4.3. Metodele de cercetare utilizate.....	93
4.3.1. Ancheta sociologică	93
4.3.2. Studiul de caz	96
Capitolul 5 - Ieșirea din îngrijire prin ochii tinerilor.....	101
5.1. Percepția tinerilor cu privire la măsurile tranzitorii	102
5.1.1. Pregătirea tinerilor pentru ieșirea din îngrijire	111
5.1.2. Sprijin financiar pentru tinerii care ies din îngrijire.....	115
5.1.3. Ateliere și programe pentru dezvoltarea abilităților de viață independentă.....	119
5.1.4. Principalele temeri cu privire la viața independentă	122
5.1.5. Nemulțumirile tinerilor aflați în grija statului	132
5.1.6. Speranțe și nevoi ale tinerilor în tranziția spre independență.....	135
5.2. Percepția tinerilor ce au beneficiat de îngrijire în ultimii 10 ani.....	136
5.2.1. Deciziile tinerilor după ieșirea din îngrijire	141
5.2.2. Situația financiară a tinerilor după ieșirea din îngrijire.....	144
5.2.3. Ateliere și programe pentru deprinderi de viață independentă	147
5.2.4. Principalele temeri ale tinerilor cu privire la viața independentă.....	150
5.2.5. Sprijinul psihologic primit de tineri în perioada instituționalizării	153
5.2.6. Abuzurile din centrele de plasament și rezidențiale.....	156
5.2.7. Orientarea sexuală în serviciul de protecție a copilului	159
Capitolul 6 - Impactul social al ieșirii din îngrijire în România.....	162
6.1. O perspectivă asupra tinerilor ieșiți din îngrijire.....	163
6.2. O perspectivă asupra ieșirii din îngrijire din partea tinerilor	165
6.3. Contestații depuse de tineri ca urmare a încetării măsurii protecției speciale	169
6.4. Studiu de caz	170
6.4.1. Instituționalizarea și menținerea relațiilor cu familia biologică.....	172
6.4.2. Tranziția ieșirii din îngrijire la cele 7 DGASPC-uri unde au locuit subiecții	174
6.4.3. Abuzuri și violențe în centrele de plasament și rezidențiale	177
6.4.4. Medicația din copilărie.....	181
6.4.5. Viața în centrul de plasament și rezidențial	183

6.4.6. Programe/ ateliere pentru consolidarea deprinderilor de viață independentă	185
6.4.7. Părăsirea sistemului de protecție specială	187
6.4.8. Viața de după instituționalizare.....	188
6.4.9. Concluzii	190
Capitolul 7 – Concluzii și recomandări.....	192
Limitele cercetării	206
Bibliografie:	208
Literatură de specialitate	208
Legislație	214
Documente internaționale	215
Rapoarte și ghiduri	216
Surse online.....	218
Anexe:	220
Anexa 1 – Chestionar – Tineri aflați cu măsura protecției speciale.....	220
Anexa 2 – Chestionar – Tinerii pentru care a încetat măsura protecției speciale	227
Anexa 3 – Grilă întrebări interviu	232
Anexa 4 – Grilă întrebări către DGASPC-uri cu privire la situația tinerilor cu dizabilități aflați sub măsura protecției speciale și măsurile de suport oferite acestora după ieșirea din îngrijire (transmis prin email direcțiilor pe 20.01.2020).....	233
Anexa 5 – Grilă întrebări către DGASPC-uri cu privire la pregătirea tinerilor pentru ieșirea din îngrijire (transmis prin email direcțiilor pe 25.02.2019).....	235
Anexa 6 – Grilă întrebări către DGASPC-uri cu privire la pregătirea tinerilor pentru ieșirea din îngrijire (transmis prin email direcțiilor pe 27.12.2023).....	236
Anexa 7 – Grafică cercetare teren	237
Anexa 8 – Grilă de observație pentru comportamentul copiilor în timpul completării chestionarelor și intervenția specialiștilor	238
Anexa 9 – Imagini de la aplicarea chestionarului în centrele de plasament și rezidențiale ..	240

MULȚUMIRI

Exprim recunoștința mea profundă față de coordonatorul meu științific, domnul prof. univ. dr. Alfred Bulai, pentru îndrumarea sa constantă, sprijinul necondiționat și încurajarea oferită pe parcursul întregii perioade dedicate pregătirii doctoratului și redactării tezei. Îi sunt deosebit de recunoscător domnului profesor pentru că mi-a oferit libertatea de a explora și aborda tema doctoratului într-o manieră personală, oferindu-mi posibilitatea de a identifica și dezvolta planurile tranzitorii la care sunt parte tinerii aflați cu măsura protecției speciale.

Aș dori să îmi exprim recunoștința față de membrii comisiei de evaluare pentru sfaturile și sugestiile oferite. În mod deosebit, mulțumesc echipei de la Vocea Copiilor Abandonați și Consiliul Tinerilor Instituționalizați pentru colaborarea excelentă în vizitarea celor 47 de centre de plasament și rezidențiale din 23 de județe, inclusiv Municipiul București, pentru administrarea chestionarului. De asemenea, le sunt recunoscător copiilor instituționalizați pentru răbdarea, încrederea și prezența lor de spirit în completarea chestionarului, precum și tinerilor care au ieșit din îngrijire pentru timpul petrecut împreună și pentru încrederea oferită în împărtășirea experiențelor din perioada instituționalizării.

Adresez mulțumiri colegilor din cadrul școlii doctorale pentru dezbaterile fructuoase pe teme variate și prezentările lor în seminariile științifice, contribuind la extinderea cunoștințelor mele în științele sociologice.

De asemenea, exprim recunoștință specială fratelui meu Virgil Balan, prietenilor de la Institutul Român pentru Drepturile Omului și prietenei Andreea Moroianu pentru încurajările constante și sprijinul devotat oferite pe parcursul cercetării doctorale.

Mulțumesc, de asemenea, personalului Bibliotecii Academiei Române pentru răbdarea și amabilitatea lor în facilitarea accesului la titlurile de specialitate, precum și pentru primirea călduroasă pe toată durata studiului.

Mulțumesc!

CUVINTE CHEIE

Instituționalizare, mecanisme și planuri tranzitorii, centre de plasament și rezidențiale, tineri aflați sub protecția statului, excluziune socială, abandon, impact social, pregătire pentru tranziția din sistemul de protecție, reprezentare, incluziune.

INTRODUCERE

Teza de doctorat, intitulată „*Tranziția ieșirii din îngrijire a tinerilor care sunt sau au fost în grija statului în ultimii 10 ani*”, a fost elaborată cu scopul de a analiza perspectivele tinerilor care se află în sistemul de protecție socială, precum și ale celor care au părăsit acest sistem, asupra procesului de pregătire în consolidarea deprinderilor necesare pentru viața independentă. Prin această cercetare, am urmărit să înțeleg și să evidențiez provocările cu care acești tineri se confruntă în procesul de tranziție către independența financiară și socială.

De asemenea, teza investighează noi perspective în ceea ce privește dezvoltarea abilităților de viață independentă pentru tinerii aflați în instituțiile de protecție socială. Prin identificarea factorilor care influențează acest proces și propunerea unor strategii de intervenție eficiente, cercetarea mea are potențialul de a contribui la îmbunătățirea pregătirii și integrării acestor tineri în societatea noastră. În acest context, demersul cercetării s-a concretizat pe studiul opiniei tinerilor cu privire la mecanismele și planurile tranzitorii la care au fost sau sunt parte în perioada instituționalizării. Instrumentele de colectare ale datelor folosite în cadrul cercetării au fost chestionarul, studiul de caz și analiza documentelor.

Totodată, studiul s-a axat și frecvența expunerii respondenților în activități legate de sănătatea sexuală, prevenirea consumului de droguri, prim ajutor, gestionarea banilor, căutarea unui loc de muncă, precum și alte activități conexe. Toate aceste activități contribuie la dezvoltarea abilităților necesare vieții independente, așa cum sunt ele prevăzute în Strategia Națională pentru Protecția și Promovarea Drepturilor Copilului¹. Chiar dacă există

---

¹ Strategia Națională pentru Protecția și Promovarea Drepturilor Copilului (http://www.mmuncii.ro/j33/images/Documente/Transparenta/2014/2014-02-03_Anexa1_HG_Strategie_protectia_copilului.pdf), [consultat la data de 10.11.2023].

măsuri legislative bine stipulate la nivel național, există în continuare lacune în implementarea obiectivelor stabilite pentru îmbunătățirea situației copiilor din sistemul de protecție specială și pentru accelerarea dezvoltării serviciilor comunitare. Aceste obiective includ și promovarea unui tratament echitabil pentru toți copiii și încurajarea acestora să-și exercite drepturile.

În cadrul prezentei cercetări, am avut în vedere un eșantion alcătuit din două categorii distincte de tineri, cu scopul de a oferi informații relevante referitoare la pregătirea acestora pentru ieșirea din îngrijire. Prima categorie a fost formată din 627 de tineri ce se aflau cu măsura protecției speciale în centre de plasament și rezidențiale la nivel național, iar cea de-a doua categorie a cuprins 70 de tineri pentru care a încetat măsura protecției speciale în perioada 2010 - 2020. Iar a treia categorie a fost reprezentată de analiza documentelor primite de la DGASPC-uri la nivel național.

Chestionarul a fost conceput pentru a colecta informații detaliate despre pregătirea pentru ieșirea definitivă din sistemul instituțional. Acesta a inclus întrebări despre rețelele de relații interpersonale, perspectivele de angajare, locuința, accesul la servicii psiho-sociale și de educație, precum și despre prezența sau absența sprijinului social și familial. Analiza rezultatelor a relevat diverse probleme legate de tranziția tinerilor din sistemul de protecție socială către autonomie și integrare socială. În consecință, au fost formulate concluzii și recomandări specifice pentru optimizarea acestui proces.

Potrivit datelor obținute de la DGASPC-uri, încă nu există un model unitar de lucru eficient și adaptat la nevoile tinerilor cu privire la tranziția acestora către o viață independentă. De aceea, este necesar să înțelegem acest proces și să identificăm punctele forte, dar și vulnerabilitățile măsurilor și procedurilor existente, pentru a putea propune soluții de intervenție eficiente și programe care să faciliteze tinerilor tranziția spre o viață independentă.

Această tranziție către viața adultă este o perioadă dificilă în viața tinerilor, deoarece aceștia trebuie să facă față multiplelor provocări asociate cu trecerea la viața independentă, precum găsirea unui loc de muncă, obținerea unei locuințe sau dezvoltarea abilităților de gestionare a banilor și a relațiilor interpersonale. În plus, acești tineri pot fi expuși unui risc mai mare de sărăcie, excluziune socială și sănătate mintală precară, comparativ cu alți tineri de vârsta lor. În consecință, teza de doctorat s-a axat pe analiza percepției tinerilor, evaluarea politicilor și practicilor existente în domeniu la nivel național, identificarea modelelor de

bune practici naționale și internaționale, și identificarea oportunităților de ameliorare a tranziției tinerilor care ies din sistemul de îngrijire.

Motivația în alegerea temei

Această teză de doctorat este bazată pe experiența mea personală, având drept context instituționalizarea într-o casă de copii, devenind ulterior centru de plasament. Ca cel mai mic dintre cei 13 frați, toți lăsați în grija statului, această temă a fost aleasă din convingerea că va fi edificatoare pentru experiențele prin care am trecut. Când aveam 19 ani, m-am trezit singur în București, lipsit de deprinderile minime, intrat în panică și dispus să cerșesc pentru a supraviețui noului stil de viață. Am avut doar 200 de lei pe lună pentru a mă auto-susține. Am simțit abandonul acut pentru mai mult de un an, fiind un student fără nicio formă de suport. Prin urmare, această introducere urmărește să explice motivația alegerii temei tezei, care a decurs din experiența proprie. La vârsta de o lună și puțin am fost plasat în secția de distrofici din cadrul unei maternități din județul Bacău, urmat de transferul către o creșă din orașul Onești, județul Bacău. Am stat până la 3 ani, când am fost transferat la Casa de Preșcolari, iar apoi, de la 8 ani la Casa de Copii Școlari. Am trecut prin multe momente dificile și am fost victima abuzurilor celor care trebuiau să se asigure de îngrijirea mea și a colegilor aflați în instituții și nu de puține ori am și fugit din centru pentru a scăpa de violențe, însă, întotdeauna eram adus înapoi de reprezentanții poliției.

Povestea personală reflectă durerea și suferința a peste 100.000 de copii instituționalizați în cele peste 700 de centre, care au rămas ca o moștenire a României de după Revoluția din 1989. Mă număr printre „norocoșii” care au fost martorii reformei sistemului de protecție a copilului, astfel că, la vârsta de 14 ani, am fost plasat în asistență maternală. Într-o căsuță rurală, condusă de o „mamă” și un „tată”, unde am fost frecvent martor, dar și victimă a violenței domestice. Experiențele traumatizante din această poveste personală pun în lumină realitatea alarmantă a sistemului de protecție a copilului din România și impun necesitatea unei cercetări aprofundate asupra acestui subiect. Prin urmare, această teză de doctorat își propune să analizeze și să înțeleagă mai bine transformările și provocările sistemului de protecție a copilului în România în ultimele decenii, cu accent pe aspectele legate de tranziția ieșirii din îngrijire a tinerilor care sunt sau au fost în grija statului în ultimii 10 ani (2010-2020).

Cercetarea se axează pe fenomenul ieșirii din îngrijire în perioada 2010-2020 și are ca scop documentarea acestei problematice și găsirea unor soluții. Am avut în vedere analiza

empirică a perspectivei a două părți implicate în acest fenomen: tinerii (aflați sau nu cu măsura protecției speciale) și specialiștii (angajați în direcțiile de protecție a copilului). Deși cercetarea a întâmpinat o anumită rezistență din partea reprezentanților Direcțiilor Generale de Asistență Socială și Protecția Copiilor (DGASPC), am trimis întrebări pentru a realiza o mai bună documentare asupra fenomenului și m-am deplasat personal în centrele de plasament sau rezidențiale la nivel național pentru a avea informații cât mai cuprinzătoare.

Pentru a avea o abordare echilibrată, în cadrul lucrării, am prezentat și opiniile reprezentanților DGASPC-urilor, în completarea opiniei tinerilor aflați sau ieșiți din îngrijire, cu privire la tema analizată. Cu toate acestea, este important de reținut că această cercetare nu are drept scop analizarea fricilor existente, de a condamna, acuza sau a găsi vinovați.

Obiectivele cercetării

1. Identificarea percepțiilor tinerilor din centrele de plasament și rezidențiale cu privire la mecanismele și planurile tranzitorii necesare pentru ieșirea din sistemul de îngrijire.
2. Evaluarea eficacității mecanismelor și planurilor tranzitorii actuale în contextul ieșirii din sistemul de îngrijire, din perspectiva tinerilor care sunt sau au fost în grija statului.
3. Formularea de recomandări pentru îmbunătățirea procesului de tranziție a tinerilor din sistemul de îngrijire, bazate pe percepțiile și experiențele acestora.

Datele necesare acestui demers au fost colectate, analizate și interpretate conform principiului triangulării metodologice².

Scopul principal al acestei cercetări a constat în analiza nivelului de cunoaștere și înțelegere a respondenților, care se află sub măsura protecției speciale și a celor care au ieșit din îngrijire în perioada 2010-2020, cu privire la mecanismele și planurile de tranziție necesare pentru ieșirea din sistemul de îngrijire.

Din punct de vedere metodologic, am decis să reorganizez abordarea mea de cercetare prin îmbinarea metodelor calitative și cantitative. Am luat în considerare literatura de specialitate din România și cea internațională pentru a analiza în mod comparativ mecanismele și planurile de tranziție necesare pentru ieșirea din sistemul de îngrijire, în

---

² Linda Heath, "Triangulation: Methodology" International Encyclopedia of the Social & Behavioral Sciences, 2nd edition, Volume 24 (2015): 639-644.

vederea obținerii unei perspective detaliate asupra temei studiate. De asemenea, am folosit chestionarul pentru a colecta date cantitative relevante. Această abordare combinată am considerat-o cea mai potrivită pentru a înțelege în mod profund percepțiile respondenților care se află în sistemul de protecție specială, precum și ale celor care au părăsit acest sistem, cu privire la mecanismele și planurile de tranziție.

Utilizarea analizei literaturii de specialitate mi-a oferit posibilitatea de a explora cunoștințele existente în domeniul studiat. Prin intermediul documentării am putut identifica principalele teorii și concepte care au stat la baza cercetării mele și am putut examina argumentele și concluziile altor cercetători în acest domeniu.

Răspunsurile deschise din chestionar au reprezentat o abordare esențială de a obține perspective individuale ale respondenților, acest aspect a fost tratat în capitolul V al lucrării. Această tehnică a permis o interacțiune directă cu subiecții cercetării și a facilitat explorarea în detaliu a experiențelor lor personale, a părerilor și a gândurilor lor. În același timp, chestionarul a fost utilizat ca metodă de cercetare cantitativă, permițând obținerea datelor de la un număr mare de participanți într-un mod eficient.

PREZENTAREA SUMARĂ A CAPITOLELOR

Teza de doctorat cuprinde șapte capitole rezumate astfel:

Primul capitol are rolul de a oferi o retrospectivă internațională a abandonului, cu accent pe evoluția sistemului de protecție a copilului la nivel național, regiunile vizate fiind Ardeal, Moldova și Țara Românească. De asemenea, în cadrul aceluiași capitol, explorăm modul în care sistemul de protecție a copilului evoluează în perioada comunistă și după căderea regimului comunist până în prezent. Înțelegerea contextului istoric este esențială pentru a avea o perspectivă mai clară asupra problemelor și necesităților tinerilor care trec prin tranziția ieșirii din îngrijire.

Analiza făcută relevă cum sistemul de protecție a copilului din România este influențat de factorul politic, dar subliniază și importanța pregătirii specializate a personalului care trebuie să ofere protecție pentru asigurarea unei bune dezvoltări a celor pe care trebuie să îi îngrijească.

La fel ca în majoritatea statelor europene³, de protecția copilului s-a îngrijit îndeosebi biserica⁴. De exemplu, Carol cel Mare⁵ (742 – 814) a ordonat bisericilor și mănăstirilor să acorde o zecime din veniturile lor pentru a-i ajuta pe cei săraci, în același timp stabilind ca toți orfanii să fie înscrși în registre⁶. Și domnitorii români au înființat instituții cu caracter umanitar (de exemplu, „Cutia Milelor” înființată de Alexandru Ipsilanti), de acestea se ocupa tot biserica.⁷

În perioada comunistă, sistemul de protecție a copilului se remarcă printr-o politică agresiv pronatalistă declanșată în 1966, prin Decretului 770, care reglementa întreruperea de

---

³ John Boswell, *The Kindness of Strangers - The Abandonment of Children in Western Europe from Late Antiquity to the Renaissance*, Pantheon Books, 1988.

⁴ Charles A. Nelson, Nathan A. Fox, Charles H. Zeanah, *Romania's Abandoned Children : Deprivation, Brain Development, and the Struggle for Recovery*, Harvard University Press, 2014, p. 40.

⁵ Rege al francilor din 768 până la moarte, fondator al Imperiului Carolingian.

⁶ G. Banu, *Tratat de medicină socială*, Volumul II, Casa Școalelor, 1944, p. 25.

⁷ Gabriela-Elena Petrescu, *Evoluția istorică a instituției protecției copilului în România*, editura Bibliotheca, Târgoviște, 2014, p. 58.

sarcină și anulează Decretul 463/1957⁸. Regimul Ceaușescu a pus bazele, prin intermediul Decretului, a ceea ce avea să devină „unul dintre cele mai represive și mai dure regimuri pronataliste din istorie”⁹, care a avut drept consecință nașterea unui mare număr de copii nedorți și creșterea ratei mortalității materne datorate avorturilor empirice. De asemenea, exista o centralizare națională a copiilor orfani și lipsiți temporar sau definitiv de părinți. Această centralizare națională a copiilor orfani a dus la înființarea de case de copii, cunoscute atunci sub denumirea de „leagăne”. Consecința majoră a acestei politici a fost nașterea unui număr mare de copii nedorți și o rată mare a mortalității materne a crescut datorită avorturilor neasistate și empirice. În aceeași perioadă s-au construit centrele mamut, acestea fiind conduse în principal de medici, care nu acordau suficientă atenție dezvoltării emoționale a copiilor aflați în îngrijire¹⁰.

În aceste centre pentru copii, denumite și „leagăne”, datele de la începutul anilor 1990 arată că se aflau peste 170.000 de copii¹¹. Condițiile de trai din acele centre mamut au făcut ocolul lumii începând cu anul 1990, atunci când au apărut primele imagini cu copiii instituționalizați din România: copii trăind legați de pat, zeci de copii înghesuiți într-o singură încăpere, copii cu dizabilități, bolnavi de SIDA, o lipsă acută a condițiilor de igienă, medicație excesivă, lipsă de îngrijire și atenție. Este adevărat, aceste imagini nu reprezentau o imagine general valabilă cu privire la condițiile de trai din fiecare centru, acestea provenind din instituțiile pentru copii considerați „irecuperabili”¹².

Astfel, acest capitol se încheie cu perioada 2000 – 2010, în care este prezentat un deceniu în istoria României și este caracterizată de asumarea unor reforme radicale în ceea ce privește dezinstituționalizarea și protecția drepturilor copiilor. Uniunea Europeană a stabilit o agendă clară de suport și măsuri pentru respectarea drepturilor copiilor în România,

---

⁸ Decretul nr. 463/1957 privind încuviințarea întreruperilor de sarcină, în vigoare de la 30 septembrie 1957 până la 30 octombrie 1966, fiind abrogat și înlocuit prin Decret 770/1966. Publicat în Buletinul Oficial nr. 26 din 30 septembrie 1957. Formă aplicabilă la 30 octombrie 1966.

⁹ Raport Final, (2006), *Politica demografică a regimului Ceaușescu*, Comisia Prezidențială pentru Analiza Dictaturii Comuniste din România, București, p509-521, <https://www.wilsoncenter.org>, [consultat la data de 02.10.2023].

¹⁰ După Elena Zamfir, Cătălin Zamfir, *Politici sociale: România în context european*, editura Alternative, București, 1995, p. 190-191.

¹¹ După HALF WAY HOME: *Romania's Abandoned Children Ten Years after the Revolution*, 2001, Raport al Ambasadorului SUA în România James C. Rosapepe.

¹² După G.-E. Petrescu, op. cit, p. 134-135.

contribuind la accelerarea reformelor în domeniul protecției drepturilor copilului și adopției. Această perioadă a fost marcată de o puternică susținere politică și financiară din partea Uniunii Europene, reflectată și într-o serie de campanii publice bine conturate, cu finanțare consistentă, care au contribuit semnificativ la procesul de dezinstituționalizare.

Cel de-al doilea capitol urmărește prezentarea unor factori importanți în dezvoltarea copilului, cu accent pe problema abandonului. Reprezentarea copilului în societate sau, mai bine spus, felul în care acesta este văzut și cunoscut în diferite stadii. Cele mai importante schimbări s-au produs în timpul anilor 1800 atunci când, ca urmare a schimbărilor din societate și în contextul interesului crescut pentru dezvoltarea umană, au fost elaborate diferite studii cu privire la copii și rolul acestora în societate, dar și cu privire la formarea personalității acestora.

Abandonul copiilor a existat din cele mai vechi timpuri, dar, pe parcursul timpului, persoanele sau instituțiile care se ocupau de copiii abandonați s-au schimbat. Dacă în perioada Imperiului Roman cei abandonați erau „salvați de bunătatea străinilor”, odată cu apariția primelor instituții sau cămine aceștia ajungeau în spatele unor ziduri, departe de ochii lumii¹³.

Abandonul reprezintă cea mai mare traumă pe care poate să o îndure ființa umană de-a lungul vieții sale¹⁴. Astfel, copiii și tinerii care ajung în sistemul de protecție a copilului trebuie să facă față nu numai unui mediu nou, departe de familie, dar și unui sentiment puternic de abandon. De asemenea, un copil sau tânăr este pus în situația de a dezvolta o relație în care să se simtă protejat cu o persoană străină, care nu îi poate cunoaște sentimentele, personalitatea, gesturile sau caracteristicile. Asemenea schimbări au un impact deosebit asupra dezvoltării emoționale a copilului sau tânărului și ar trebui să se asigure servicii de consiliere prin care acesta să poată înțelege mecanismele de apropiere de alte persoane, cât și motivele care au dus la situația în care se află.

Cauzele abandonului în România au făcut obiectul unor studii precum cel realizat de Manuela Sofia Stănculescu, Vlad Grigoraș, Emil Teșliuc, Voichița Pop¹⁵ pentru UNICEF

---

¹³ John Boswell, op. cit., p. 432-433.

¹⁴ Gabriela Marc, *Abuzul la copii. Diagnoză și intervenție terapeutică*, editura SPER, colecția Doctoralia, nr. 13, București, 2015.

¹⁵ Manuela Sofia Stănculescu, Vlad Grigoraș, Emil Teșliuc, Voichița Pop (coord.), *Romania Children in Public Care*, Alpha MDN Printing House, București, 2017, p. 92.

(2017) în care autorii au arătat că una dintre cauze este reprezentată de „lipsa unui model familial, având în vedere că multe mame care își abandonează copiii provin fie din instituții, fie din familii cu probleme”. Dar, în același timp, abandonul copiilor ar trebui analizat și din perspectiva numărului mare de mame adolescente¹⁶. De asemenea, încă din anii 1990 s-a remarcat că un număr mare de copii se naște în rândul populației supusă riscului sărăciei¹⁷. Într-un studiu realizat în anul 1994 de Zamfir Cătălin, Marius Augustin Pop, Elena Zamfir au observat că, după legalizarea avorturilor, s-a observat o contracție a natalității însă aceasta „pare să fi avut loc mai mult în cazul familiilor bogate, decât al celor sărace, concluzia fiind că proporțional mai mulți copii se nasc în condiții de sărăcie”. Aceiași autori au observat și că una dintre consecințele liberalizării avorturilor ar fi trebuit să fie o reducere semnificativă a numărului de copii instituționalizați de 1-2 ani, însă aceasta a fost „mai redusă (...). O explicație plauzibilă este aceea că multe familii care își doresc copii, confruntate brusc și brutal cu dificultățile din viață, recurg la plasarea copiilor în instituții.”¹⁸ În același timp nu trebuie ignorat că „la câteva luni după legalizarea avortului în decembrie 1989, Ministerul Sănătății a continuat să primească fișe ale mamelor care decedaseră în urma întreruperilor ilegale de sarcină, fie din cauza necunoașterii faptului că Decretul 770 fusese abrogat, fie a neîncrederii în schimbările survenite în decembrie 1989”¹⁹, element care poate contribui, de asemenea, la numărul copiilor plasați în continuare în instituții.

Abandonul este un sentiment care poate fi trăit permanent, un sentiment care trebuie abordat cu grijă. Însă, atunci când resursele sunt insuficiente, acest sprijin nu poate fi acordat în mod corespunzător. Cercetările realizate de Gabriela Dima și John Pinkerton²⁰ arată că cei care trăiesc în centre rezidențiale și nu beneficiază de sprijin în tranziția către viața de adult resimt acest lucru ca pe un „al doilea abandon”, astfel că în viața acestora lipsa stabilității și a securității sunt permanente. În același timp, aceștia constată că sprijinul poate lua mai multe forme, astfel că nu numai angajații sistemului de protecție specială sau asistenții maternali pot

---

¹⁶ Rebeca Popescu, Ana Muntean, Femmie Juffer, *Adoption in Romania: Historical Perspectives and Recent Statistics*, 2019, p. 17.

¹⁷ Zamfir Cătălin, Marius Augustin Pop, Elena Zamfir, *România 89-93. Dinamica bunăstării și protecția socială*, Editura Expert, 1994, p. 54.

¹⁸ Zamfir Cătălin, Marius Augustin Pop, Elena Zamfir, op. cit, p. 24.

¹⁹ Comisia Prezidențială pentru Analiza Dictaturii Comuniste din România - RAPORT FINAL - (coord.) Vladimir Tismăneanu, Ed. Humanitas, București, 2006, p. 510

²⁰ Dima, G., Pinkerton J., *The Role of Informal Leaving Care Peer Support Networks in Romania*, în Mendes, P. & Snow, P.m *Young People Transitioning from Out-of-Home Care*, 2016, p. 409-424, Springer Nature.

oferi sprijin emoțional, ci și rețelele de suport *inter pares*, care sunt importante pentru a face schimb de experiențe și pentru a învăța de la alte persoane care, poate, s-au confruntat cu aceleași probleme.

Pornind de la abandon, în cadrul aceluiași capitol, am continuat cu analiza principalelor teorii explicative care au relevanță în evoluția copiilor aflați în grija statului, precum teoria atașamentului, teoria rolurilor sociale și teoria rezilienței. Înțelegerea acestor teorii este importantă pentru perceperea corectă a nevoilor specifice în cazul acestor categorii de tineri și comportamentul social al acestora în procesul de tranziție din perspectiva încadrării teoretice.

În cadrul capitolului trei, dedicat politicilor publice relevante referitoare la protecția drepturilor copilului în România, am avut în vedere aspecte care au influențat legislația din domeniu, precum cercetările și strategiile anterioare legate de ieșirea din îngrijire. Totodată, am analizat modificările suferite de Legea Copilului în perioada 2010-2020, standardele de calitate ale serviciilor de protecție socială, perspectiva detaliată a abuzului asupra copiilor în centre de plasament și rezidențiale, protejarea drepturilor copilului prin intermediul Avocatului Copilului și perspectivele internaționale privind încetarea măsurii protecției speciale. Aceste informații oferă o bază solidă pentru înțelegerea contextului juridic și instituțional în care tinerii se confruntă cu tranziția dificilă din grija statului la viața independentă.

Un aspect important al capitolului trei este dat de perspectiva internațională după încetarea măsurii protecției speciale, în sensul în care am ales să prezint modele de abordare ale ieșirii din îngrijire în Austria, Germania, Croația, Letonia, Luxemburg, Norvegia, Marea Britanie și Ungaria.

Capitolul patru este dedicat prezentării metodologiei de cercetare a lucrării. Cercetare care a avut drept scop identificarea nivelului de cunoaștere și înțelegere al tinerilor aflați sub măsura protecției speciale referitor la mecanismele și planurile de tranziție necesare pentru ieșirea din sistemul de îngrijire, prin metode calitative și cantitative.

În cadrul acestui capitol este prezentată ancheta sociologică (pe bază de chestionar aplicat unui număr de 627 respondenți instituționalizați și 70 de respondenți pentru care a încetat măsura protecției speciale în perioada 2010 – 2020), în rândul căruia am evaluat trei aspecte majore: nivelul de cunoștințe și înțelegere al tinerilor cu privire la planurile de

tranziție, percepția acestora cu privire la aceste mecanisme și planuri tranzitorii și în cele din urmă, opinia tinerilor care și-au încheiat perioada de protecție specială referitoare la aceste planuri și mecanisme.

Întrebarea de cercetare de la care a pornit tema cercetării „*Tranziția ieșirii din îngrijire a tinerilor care sunt sau au fost în grija statului în ultimii 10 ani*” a fost: Cât de pregătiți se simt tinerii aflați în grija statului pentru ieșirea din sistem și la ce programe au acces sau au avut acces pentru a le facilita tranziția către viața în comunitate? Această întrebare furnizează un fundament solid pentru analiza modului în care tinerii care părăsesc sistemul de protecție a copilului sunt sprijiniți în procesul lor de integrare socială.

Având în vedere că o parte din grupul țintă se afla cu măsura protecției speciale, identificarea posibililor participanți la studiu a fost realizată exclusiv prin intermediul contactării celor 47 de DGASPC-uri existente la nivel național. Mai exact, am transmis un email direcțiilor cu scopul de a obține acordul necesar aplicării chestionarului tinerilor. Am primit răspunsuri afirmative din partea a 23 de DGASPC-uri de la nivel județean și de la nivelul sectorului 4, București. Astfel, chestionarul a fost aplicat fizic, în sistem față în față, unui eșantion total de respondenți format din 627 de tineri aflați în grija statului, cu vârste cuprinse între 14 și 26 de ani, care se aflau sub măsura protecției speciale la data completării chestionarului.

Aplicarea propriu-zisă a chestionarului unu a început în anul 2019, fiind vizitate 47 de centre de plasament și rezidențiale la nivel național, din 22 de județe și din Sectorul 4 - Municipiul București. Pentru aplicarea

Cercetarea cantitativă este un proces obiectiv în care se utilizează date numerice pentru a cuantifica sau măsura fenomene și pentru a obține rezultate (Carr, 1994, p.716). În acest studiu am utilizat două chestionare ca instrumente de colectare a datelor.

1. Chestionarul 1, pentru tinerii aflați în grija statului, a fost constituit din 29 de întrebări, dintre care 19 cu variante de răspuns predefinit, 6 cu răspuns deschis, iar 4 pentru informații demografice asupra grupului studiat (anexa 1).
2. Chestionarul 2, pentru tinerii care au ieșit din grija statului, format din 27 de întrebări, dintre care 19 cu variante de răspuns predefinit, 7 cu răspuns deschis, 6 au fost destinate obținerii de informații demografice despre grupul studiat (anexa 2).

3. Chestionare administrative trimise prin e-mail, în trei etape diferite, fiecare conținând diferite seturi de întrebări: 7 întrebări (anexa 4 - 2019), 5 întrebări (anexa 5 - 2020) și 11 întrebări (anexa 6 - 2023). Scopul acestor solicitări a fost de obține date oficiale de la DGASPC-urile din țară cu privire la subiectul studiat. În acest sens, am cerut informații referitoare la resursele și instrumentele utilizate, precum și date concrete despre numărul de beneficiari și mecanisme de monitorizare a acestora după ieșirea din îngrijire în perioada 2010 – 2020. Din cele 47 de DGASPC-uri la nivel național, doar 37 au furnizat informații.

Având în vedere că analiza de față vizează două eșantioane distincte, au fost elaborate două chestionare diferite (anexa 1, anexa 2). Fiecare dintre acestea a avut ca scop principal colectarea de informații cu privire la etapa tranziției tinerilor de la un mediu instituțional la unul independent. Ținând cont că legislația și standardele de calitate cu privire la serviciile sociale, precum și cele privind serviciile sociale destinate copiilor din sistemul de protecție specială, sunt în continuă schimbare am analizat în ce măsură se acordă atenție etapei de tranziție din ieșirea din îngrijire (anexa 1).

Pentru a realiza analiza administrativă, am trimis trei solicitări prin e-mail în trei etape diferite, fiecare conținând diferite seturi de întrebări: 7 întrebări (anexa 4 - 2019), 5 întrebări (anexa 5 - 2020) și 11 întrebări (anexa 6 - 2023). Scopul acestor solicitări a fost de obține date oficiale de la DGASPC-urile din țară cu privire la subiectul studiat. În acest sens, am cerut informații referitoare la resursele și instrumentele utilizate, precum și date concrete despre numărul de beneficiari și mecanisme de monitorizare a acestora după ieșirea din îngrijire în perioada 2010 – 2020.

Datele obținute au fost analizate în capitolele V și VI. Cu toate acestea, având în vedere răspunsurile primite, mi-a fost imposibil să evaluez în mod corespunzător impactul acțiunilor întreprinse de către aceste DGASPC-uri în ceea ce privește tranziția tinerilor către o viață independentă. Lipsa datelor concrete privind monitorizarea și evaluarea acestui proces a reprezentat un obstacol major în efectuarea unei analize riguroase și concludente.

4.3.2. Studiul de caz

Studiul de caz²¹ este o metodă de cercetare utilizată în diferite domenii științifice, inclusiv sociologie, care implică analiza detaliată a unui caz specific pentru a înțelege mai bine un fenomen sau o problemă complexă. În cadrul cercetării, am ales să folosesc acest tip de abordare pentru a analiza experiența de viață a celor 7 subiecți care au trecut prin procesul instituționalizării și ieșirii din îngrijire. Prin intermediul acestui studiu de caz, am reușit să identific și să analizez factorii care au influențat deciziile și perspectivele acestora în legătură cu măsurile tranzitorii la care au luat parte.

Inițiale	Sex	Vârsta la data interviului	Vârsta la ieșirea din centru	Județ
V.I.	M	26	21	Giurgiu
C.B.	M	32	26	Buzău
E.C.	F	22	16	Iași
N.C.	M	26	21	Bacău
A.T.	M	24	21	București
N.I.	M	27	25	Călărași
E.A.G.	F	24	23	Ialomița

Scurt istoric

Prin intermediul cercetării efectuate asupra experiențelor de viață trăite în centrele de plasament de către V.I., C.B., E.C., N.C., A.T., N.I. și E.A.G., am reușit să obțin o perspectivă detaliată asupra mediului și condițiilor în care aceștia au crescut și s-au dezvoltat. Fiecare subiect a avut o poveste unică și emoționantă, iar interacțiunile cu aceștia mi-au oferit o înțelegere mai clară a realității lor în centrele unde au copilărit.

Abandonat la un an, V.I. a fost abuzat sexual și mutat în diferite centre de plasament din Giurgiu, unde a primit diagnosticul de „retard mediu”. C.B. a beneficiat de sistemul de protecție specială de la naștere până la vârsta de 26 de ani și a fost supus violențelor și abuzurilor sexuale. E.C. a fost abandonată lângă un tomberon la vârsta de 2 ani. Ulterior a fost dusă la un centru de primire în regim de urgență și apoi a fost plasată la un asistent maternal. În adolescență, la dorința asistentului maternal, a fost instituționalizată într-un centru de plasament din Iași. N.C. a fost abandonat de mamă la naștere și a fost mutat în

---

²¹ Norman, K. Denzin, Yvonna, S. Lincoln, (ed.), *The SAGE Handbook of Qualitative Research*, by SAGE Publication, Inc, pp. 301, 2011.

diferite centre de plasament din Bacău. A.T. și-a petrecut primii 21 ani din viață în casele de copii din București. N.I. a fost abandonat într-un cămin-spital din București apoi transferat la Casa de Copii din Călărași, unde a stat până la vârsta de 26 de ani. E.A.G. a fost nevoită să ajungă într-un centru de plasament din Urziceni, la vârsta de 11 ani, deoarece mama acesteia avea probleme de sănătate.

Cel de-al cincilea capitol al lucrării s-a concentrat pe analiza datelor rezultate din perspectiva percepției tinerilor, care sunt sau au fost în grija statului, cu privire la planurile de tranziție și pregătirea acestora pentru ieșirea din îngrijire. Cercetarea a abordat diferite aspecte, printre care se numără: sprijinul financiar de care beneficiază tinerii care părăsesc centrele de îngrijire, consolidarea independenței beneficiarilor sistemului din perspectiva dezvoltării abilităților pentru viața independentă, precum și din perspectiva tranziției către aceasta. Având în vedere analiza percepției tinerilor care au părăsit sistemul de protecție, a fost important de subliniat care sunt factorii care influențează alegerea unei locuințe după părăsirea centrului de plasament sau rezidențial. Totodată, având în vedere că orice schimbare majoră din viața unei persoane poate avea un impact asupra stării psiho-emoționale a acesteia, am analizat și sprijinul psihologic primit de tineri în perioada instituționalizării și consecințele grave ale comportamentului neadecvat în instituții. Mi-a stârnit interesul oportunitatea de a examina în mod obiectiv aspecte care nu au fost abordate în mod corespunzător în explorarea realității legate de orientarea sexuală a acestora. Din această perspectivă, cercetarea a analizat modul în care este abordată și gestionată orientarea sexuală în sistemul de protecție a copilului, în contextul în care mai mulți tineri intervievați mi-au spus că au fost victime ale abuzurilor sexuale în perioada instituționalizării.

În Capitolul 6 al tezei²² am analizat impactul social al ieșirii din îngrijire al tinerilor care au părăsit sistemul de protecția copilului în perioada 2010 – 2020. Studiul pornește de la o cercetare aprofundată a măsurilor tranzitorii implementate de către direcțiile de protecția copilului de la nivelul fiecărui județ și de către Autoritatea Națională pentru Protecția Drepturilor Copilului și Adopție, în scopul de a sprijini tinerii care au ieșit din îngrijire de a se integra durabil în societate.

În ultimii ani, România a făcut progrese semnificative în ceea ce privește îmbunătățirea sistemului de protecție a copilului. Cu toate acestea, problemele cu care se

---

²² Fragmente din acest capitol a fost publicat în (2020) *Analiza impactului social al ieșirii din îngrijire în ultimii 10 ani în România*, autor, pag: 56 -75, Revista Drepturile Omului, Institutul Român pentru Drepturile Omului.

confruntă tinerii care ies din sistemul de protecție rămân o preocupare majoră. Numeroși tineri sunt expuși riscului de a deveni marginalizați și dezavantajați social, ca urmare a lipsei de sprijin și a resurselor limitate pe care le au la dispoziție pentru a se integra în societate. În ciuda acestui fapt, mai multe organizații neguvernamentale și-au asumat responsabilitatea dezvoltării unor programe de tranziție de la ocrotirea specială la inserția socio-profesională, precum Hope and Homes for Children România²³, Vocea Copiilor Abandonați²⁴, Fundația Filantropică Metropolis²⁵, Fundația Viață și Lumină, SOS Satele Copiilor România, Fundația FARA, Asociația TIBERIUS și multe alte organizații pentru protecția și apărarea tinerilor ce au ieșit din îngrijire.

Prin urmare, analiza s-a concentrat pe percepția tinerilor cu privire la provocările și obstacolele pe care le întâmpină la ieșirea din îngrijire. Se remarcă, în acest sens, importanța unor măsuri tranzitorii care să asigure sprijinul necesar tinerilor pentru a-și începe viața independentă. Una dintre cele mai importante măsuri tranzitorii este reprezentată de extinderea perioadei de sprijin oferit tinerilor care ies din sistemul de protecție. Tinerii nu beneficiază de sprijin după ce părăsesc centrele de plasament, în vederea consolidării unei vieți independente. O perioadă importantă pentru tineri în vederea pregătirii pentru o viață independentă este cea de 2 ani, înainte de a ieși din centru, perioadă în care tinerii ar avea acces la sprijin financiar și resurse educaționale pentru a-și găsi un loc de muncă, a-și asigura o locuință sau a-și continua studiile.

În același capitol am făcut o expunere a unui Studiu de caz. Un studiu de caz pe cei 7 respondenți care au trăit experiența centrelor de plasament și au fost subiectul a numeroase dezbateri în ceea ce privește sistemul de protecție a copilului din țară. Întrucât există multe probleme identificate în acest domeniu, este esențial să explorăm poveștile de viață ale acestor tineri pentru a înțelege mai bine impactul pe care l-a avut sistemul asupra vieților acestora. Acest studiu de caz se concentrează pe interviurile exploratorii cu tinerii care au trecut prin diferite tipuri de centre de plasament, oferind o perspectivă directă asupra modului în care aceștia au trăit în perioada instituționalizării și cum au perceput momentul în care au ieșit din îngrijire.

---

²³ Centre de tranzit și suport financiar de până la 6 luni pentru plata chiriei;

²⁴ Programul LOCUINȚA EDFORSO – locuințe destinate tinerilor străzi, tineri care au ieșit din îngrijire.

²⁵ Centrul de tranzit METROPOLIS pentru tinerii care au ieșit din îngrijire.

Pentru a evidenția aceste perspective, am realizat un studiu de caz centrat pe șapte interviuri de profunzime, selectate dintr-un eșantion de 70 respondenți care au participat inițial la faza cercetării cantitative. Tehnica de intervievare folosită este interviul de tipul istoria vieții, care permite explorarea amănunțită a experiențelor tinerilor și a percepțiilor acestora asupra sistemului de protecție a copilului.

Această abordare mi-a oferit o înțelegere mai profundă a impactului sistemului de protecție a copilului asupra vieților acestora, permițându-mi să identific aspecte cheie care pot fi îmbunătățite și să propun soluții practice pentru a sprijini tranziția acestora la viața de adult.

Fiecare dintre respondenți a identificat diferite probleme în cadrul sistemului. Având în vedere că aceștia au relatat propriile experiențe, observațiile sunt subiective, însă există elemente similare referitoare la modul în care au experimentat viața în centre. Persoanele cu care am avut cele 7 interviuri în profunzime provin din diverse părți ale țării, având, de asemenea, vârste diferite. Majoritatea celor intervievați au fost victime ale abuzului sexual, în diferite forme. Mai mult, persoanele intervievate au declarat că au fost supuse violenței și tratamentelor abuzive. Cu toate acestea, există două cazuri de succes în rândul tinerilor intervievați, care și-au concentrat expunerea doar din perspectiva pozitivă a experiențelor trăite în centrele de plasament.

Un capitol important al prezentei cercetări este cel destinat concluziilor și celor 10 recomandări propuse pe baza rezultatelor observate în urma cercetării. În cadrul acestei lucrări, am analizat problemele complexe și delicate de natură psihosocială pe care le-au întâmpinat tinerii aflați sub măsura protecției speciale, fapt care influențează și contribuie la tranziția spre momentul ieșirii definitive din centrele de plasament sau rezidențiale. Serviciile furnizate de protecția copilului în acest sens sunt deosebit de importante în ceea ce privește asigurarea unei traiectorii viitoare pentru acești tineri, care să le permită să se integreze în societate la ieșirea din îngrijire, după împlinirea vârstei de 18 ani. Cu toate acestea, este important să se observe faptul că în spatele statisticilor utilizate în monitorizarea sistemului de protecție a copilului, există indivizi reali, fiecare cu propria sa personalitate. Prin urmare, este esențial să se aibă mereu în vedere principiul demnității umane, o valoare universală pe care trebuie să o respectăm cu toții. Acest principiu este, de asemenea, asociat cu necesitatea ca fiecare individ să aibă posibilitatea de a dobândi deprinderile de viață necesare pentru a fi independent și pentru a se integra cu succes în societate. Depășirea deficiențelor de formare și

educație, precum și angajarea activă în procesul luării de decizii și în diferite activități care îi permit dezvoltarea multilaterală, sunt elemente esențiale în acest proces. Prin urmare, aceste servicii sunt deosebit de importante în ceea ce privește asigurarea unei societăți puternice și coeziunea socială.

Sistemul de protecție a copilului a suferit modificări semnificative în ultimii ani și continuă să se dezvolte într-o direcție care să permită integrarea prevederilor internaționale în materie de drepturile copilului. Cu toate acestea, trebuie conștientizat faptul că în spatele fiecărei cifre (în luna septembrie 2022, 12.054 de copii beneficiau de servicii de tip rezidențial, iar 31.158 beneficiau de servicii de tip familial)²⁶ se află o persoană care poate avea un impact mai mic sau mai mare asupra societății în care trăim și care are o personalitate și o voință proprie. Din toate discuțiile cu privire la copiii aflați sub măsura protecției speciale nu trebuie să lipsească principiul demnității, valoarea intrinsecă a oricărei ființe umane.

Recomandările elaborate în acest capitol includ: implementarea unui program de educație și formare profesională adaptat nevoilor individuale ale tinerilor instituționalizați, asigurarea accesului la consiliere și consultare pentru dezvoltarea abilităților de auto-îngrijire și gestionarea vieții independente, dezvoltarea planurilor personalizate de tranziție care reflectă necesitățile și aspirațiile fiecărui tânăr, asigurarea suportului echipei pluridisciplinare continuu pentru a ajuta tinerii instituționalizați să gestioneze schimbările și provocările tranziției, promovarea parteneriatelor cu organizațiile din comunitate pentru a sprijini inserția socio-profesională, Furnizarea asistenței juridice necesare pentru navigarea în procesele legate de independență, crearea unor rețele de sprijin, inclusiv mentori și modele pozitive, care să ghideze tinerii, asigurarea unei tranziții graduale și planificate spre viața independentă, evitând schimbările bruște, accesul la servicii de sănătate, inclusiv sănătate mintală, adaptate cerințelor specifice ale perioadei de tranziție, garantarea stabilității financiare prin programe de educație financiară și sprijin în obținerea unui loc de muncă.

---

²⁶ Date statistice copii și adopții, ANPDCA, <https://copii.gov.ro/1/statistici/>

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ

Literatură de specialitate:

Alexandrescu, V., *Copiii lui Irod, raport moral asupra copiilor lăsați în grija statului*, editura Humanitas 2019.

Ansell, N., *Children, Youth and Development*, Routledge Perspectives on Development, 2005.

Bogdan Olaru, Andrei Holman (coordonatori), *Contribuții la psihologia morală: evaluări ale rezultatelor și noi cercetări empirice*, editura Pro Universitaria București, 2015.

Baker, C., *Care leavers' views on their transition to adulthood: a rapid review of the evidence*, University of Bristol, 2017.

Balan, V., Bădău, R., *Măsuri concrete pentru ocrotirea copiilor abandonați*, Revista „Drepturile Omului”, nr. 2/2022, editura IRDO.

Banu, G., *Mari probleme de medicină socială*, București, 1938.

Banu, G., *Tratat de medicină socială*, Volumul II, Casa Școalelor, 1944.

Bernard-Benoît Remade, *Des Hospices d'enfants trouvés en Europe, et principalement en France*, cf. J. Boswell, 2013.

Betancourt, T. S., Meyers-Ohki, S. E., Charrow, A. P., & Tol, W. A. (2013). *Interventions for children affected by war: An ecological perspective on psychosocial support and mental health care*, Harvard Review of Psychiatry, 21(2), 2013.

Botez, E. (Jean Bart), *Asistență Socială 1920 – 1930*, extras din lucrarea Zece ani de Politică Socială în România, Ministerul Muncii.

- Bowlby, J., *Attachment and loss: Retrospect and prospect*. American Journal of Orthopsychiatry, 52(4), 1982.
- Brady, B., McGregor, C., Dolan, P., *Mentoring for Young People in Care and Leaving Care: Theory, Policy and Practice*, Routledge, 2020.
- Bulai, A., *Concepte fundamentale în sociologie*, editura Paideia, 2009.
- Bunea Ovidiu, *Construcția rezilienței de către tinerii din centrele de plasament*, Expert Projects, 2019.
- Cohen-Kettenis, P. T., & Pfäfflin, F., *The DSM diagnostic criteria for gender identity disorder in adolescents and adults*. Archives of Sexual Behavior, 32(3), 2003.
- Dan Adrian (coord.), Autori: Vișinel B., Ana Maria C., Virgil Gheorghe B. Dan A., *Eșecul post-instituționalizare*, Editura HECATE, 2016.
- Della Fina, V., Cera, R., Palmisano, G., *The United Nations Convention on the Rights of Persons with Disabilities*, Springer International Publishing AG, 2017.
- Denéchère, Y., Scutaru, B., *International adoption of Romanian children and Romania's admission to the European Union (1990-2007)*. Eastern Journal of European Studies, Alexandru Ioan Cuza University of Iasi, 2010.
- DuBois, D.L., Karcher M., *Handbook of Youth Mentoring*, SAGE Publications, 2014.
- Philip Mendes, Pamela Snaw, *Young People Transitioning from Out-of-Home Care*, pp 409-426, 2016.
- George, L. K., *Sociological Perspectives on Life Transitions*, Annual Review of Sociology. Vol. 19, 1993;
- Goleman, D., *Inteligența emoțională*, editura Curtea Veche, 2018.
- Heath, L., "Triangulation: Methodology" International Encyclopedia of the Social & Behavioral Sciences, 2nd edition, Volume 24, 2015.
- Kikusui, T., *Developmental consequences of oxytocin*. Physiology & Behavior, 2015.
- Kohlberg, L., *Essays on Moral Development (Vol. 2: The Psychology of Moral Development – The Nature and Validity of Moral Stages)*, San Francisco, CA, Harper & Row, 1984.
- Linton, R., *The Study of Man*. New York: Appleton-Century, 1936.

Luthar, S. S., Cicchetti, D., & Becker, B., *The construct of resilience: A critical evaluation and guidelines for future work*. Child Development, 71(3), 2000.

Mabry, J.H., Review of Hart and Risley's „*Meaningful difference in the everyday experience of young American children*”, 1997.

Main, M., Hesse, E., *Frightening, frightened, dissociated, or disorganized behavior on the part of the parent: A coding system for parent-infant interactions*. In: Ammaniti, M., Stern, D., editors. Attachment and Psycho- Analysis. Rome: Gius, Laterza and Figli, 1992.

Marc, G., „*Abuzul la copii. Diagnoză și intervenție terapeutică*”, editura SPER, colecția Doctoralia, nr. 13, București 2015.

Nițoi, Mihai and Clichici, Dorina and Zeldea, Cristina and Pochea, Miruna and Ciocîrlan, Cecilia, *Financial Well-Being and Financial Literacy in Romania*, Institute for World Economy Working Paper, 2022.

Norman, K. Denzin, Yvonna, S. Lincoln, (ed.), *The SAGE Handbook of Qualitative Research*, by SAGE Publication, Inc, pp. 301, 2011.

Petrescu, G.E., *Evoluția istorică a instituției protecției copilului în România*, editura Bibliotheca, Târgoviște, 2014.

Popovici, Gh., *Despre sistemul ungar de protecțiune a copiilor și instituțiile ce le-au creat Ardeal* – propuneri pentru viitor, extras din Clujul Medical nr. 9, București, tipografia Cultura, 1920.

Roth, M., Éva László Bodrogi, Imola Antal, Ágnes Dávid-Kacsó, Dora Călian, *Atitudinea angajaților din sistemul de protecție a copilului față de violența împotriva copiilor aflați în îngrijire instituțională*, în Principii versus practici în sistemul de protecție a copilului, ed. Maria Roth, Ed. Presa Universitară Clujeană, 2019.

Shipway, L., *Domestic violence: A handbook for professionals* (London: Routledge), 2004;

Stănculescu, M.S, Grigoraș, V., Teșliuc, E., Pop, V., (coord.), *Romania Children in Public Care*, Alpha MDN Printing House, București, 2017.

Talebzadeha, F. , Jafari, P., *How sport and art could be effective in the fields of social, cognitive and emotional learning?*, Procedia - Social and Behavioral Sciences 47, 2012.

Vladimir Tismăneanu (coord.), *Comisia Prezidențială pentru Analiza Dictaturii Comuniste din Romania - RAPORT FINAL*, Ed. Humanitas, București, 2006.

Wittmayer, J. M., Avelino, F., van Steenberghe, F., Loorbach, D., *Actor roles in transition: Insights from sociological perspectives*, Environmental Innovation and Societal Transitions, 2017.

Legislație

Codul civil al Principatelor Române, M. Of. nr. 271 din 4 decembrie 1864.

Decret privind încuviințarea întreruperilor de sarcină nr. 463/1957.

Decret privind încuviințarea întreruperilor de sarcină nr. 770/1966.

Legea privind regimul ocrotirii unor categorii de minori nr. 3/1970.

Legea privind încuviințarea adopției nr. 11/1990.

Ordonanța de urgență privind protecția copilului aflat în dificultate nr. 26/1997.

Legea privind organizarea și funcționarea instituției Avocatul Poporului nr. 35/1997, republicată.

Ordinul nr. 21/2004 pentru aprobarea standardelor minime obligatorii privind serviciile pentru protecția copilului de tip rezidențial.

Legea asistenței sociale nr. 292/2011, republicată.

Strategia Națională pentru Protecția și Promovarea Drepturilor Copilului (2014 – 2020).

Ordinul nr. 14/2007 pentru aprobarea Standardelor minime obligatorii privind Serviciul pentru dezvoltarea deprinderilor de viață independentă și a ghidului metodologic de implementare a acestor standarde.

Ordinul nr. 25/2019 privind aprobarea standardelor minime de calitate pentru serviciile sociale de tip rezidențial destinate copiilor din sistemul de protecție specială.

Ordinul nr. 27/2019 privind aprobarea standardelor minime de calitate pentru serviciile sociale de zi destinate copiilor.

Ordinul nr. 29/2019 pentru aprobarea standardelor minime de calitate pentru acreditarea serviciilor sociale destinate persoanelor vârstnice, persoanelor fără adăpost, tinerilor care au părăsit sistemul de protecție a copilului și altor categorii de persoane adulte aflate în dificultate, precum și a serviciilor acordate în comunitate, serviciilor acordate în sistem integrat și cantinele sociale.

Documente internaționale

Declarația de la Geneva privind drepturile copilului.

Declarația universală a drepturilor omului.

Convenția cu privire la drepturile copilului.

Comitetul Drepturilor Omului, Grupul de lucru pentru evaluarea periodică universală.

Liniile directoare privind îngrijirea alternativă a copiilor.

Rezoluția Adunării Generale nr. 64/142 cu privire la orientările în materie de îngrijire alternativă a copiilor.

Rapoarte și ghiduri

Dare de seamă asupra încheierii activității societății „Ocrotirea orfanilor de război” prezentată Majestății Sale Regina Maria de către Principesa Olga M. Sturdza, Iași, Tipografia „Lumea”, 1936.

Cuvântări și Rapoarte publicat de Ministerul Sănătății și Ocrotirii Sociale la editura întreprinderile Eminescu S.A., București, 1942.

Cauze ale instituționalizării copiilor în leagăne și secții de distrofici în România, Studiu populațional – Raport și recomandări, Ministerul Sănătății – Direcția asistenței mamei, copilului și adolescentului, Institutul pentru ocrotirea mamei și copilului, United Nations Children`s Fund 1991.

Raport Final, Politica demografică a regimului Ceaușescu, Comisia Prezidențială pentru Analiza Dictaturii Comuniste din România, București, 2006.

Raport cu privire la punere în aplicare a Recomandărilor Consiliului Europei Rec (2005) 5 cu privire la drepturile copiilor care trăiesc în centre rezidențiale, Consiliul Europei, 2008.

Raportul de activitate al Instituției Avocatului Poporului 2019.

Studiu: Situația tinerilor care au părăsit sistemul de protecție specială, Asociația SOCIOMETRICS la cererea SOS Satele Copiilor România, cu sprijinul Autorității Naționale pentru Drepturile Persoanelor cu Dizabilități, Copii și Adopție, 2020.

UNICEF and Eurochild, Better data for better child protection systems in Europe: Mapping how data on children in alternative care are collected, analysed and published across 28 European countries, 2021.

Serii istorice de date: Populația României: 1860-2020, București, Editura Institutului Național de Statistică, 2021.

Leaving Care? Lost? - Your step by step guide to leaving care.

PSP Learning Hub, Foundations of Leaving Care.

Raportul Departamentului de Stat al Statelor Unite (2021).

Copiii lipsiți de mediul familial, Concluziile și recomandările ONU privind implementarea de către România a Convenției cu privire la drepturile copilului.

Surse online

<https://www.unicef.org>

<https://copii.gov.ro>

<https://www.anmb.ro/>

<https://www.larousse.fr>

<https://dspace.bcuculuj.ro>

<https://media.hotnews.ro>

www.cdep.ro

<https://ec.europa.eu>

<https://www.bukdir.no>

<https://www.sos-satelecom.ro>

<https://www.bcr.ro/ro/scoala-de-bani>

<https://copii.gov.ro>

<http://www.mmuncii.ro/>

<https://www.mdpi.com/>

<https://gov.ro>

<https://cdep.ro>

<https://senat.ro>

<https://snspa.ro>

<https://lege5.ro>

<https://www.mdpi.com>

<https://dexonline.ro>

<https://www.bjc.ro>

<https://www.anmb.ro>

<https://www.larousse.fr>

<https://dspace.bcucluj.ro>

<https://plato.stanford.edu>

<https://owlcation.com>

<https://jamanetwork.com>

<https://www.dss.gov.au>

<https://www.jstor.org>

<https://avp.ro>

<https://voceacopii.ro>

<https://consiliultinerilor.ro>

<https://www.health-ni.gov.uk>

<https://www.dor.ro>

<https://www.viitorulromaniei.ro>

<https://www.theguardian.com>